

Een zachte machine

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door het VU Medisch Centrum.
Voor meer informatie over literatuur en geneeskunde:
www.literatuurengeneeskunde.nl.

VU medisch centrum

Eerder verschenen in de reeks Literatuur en Geneeskunde

Pijn. Over literatuur en lijden

Dokter worden

De garderobe van de dokter

Schrijven tegen de tijd. Over de kunst van het ouder worden

Aan de ketting. Verslaving verbeeld

Maison Dieu. Dertig jaar The house of God

Opname. Ziek tussen vier muren

Het huis van God

Besmet

Ontspoorde cellen

Door kanker getroffen

Nieuw leven. Geboorte in fictie

Het verwarde brein. Hersenziekten in fictie

De mens in crisis

Arko Oderwald, Koos Neuvel en Willem van Tilburg (redactie)

Een zachte machine

Een literaire reis door het lichaam

De Tijdstroom, Utrecht

© De Tijdstroom uitgeverij, 2014. De auteursrechten der afzonderlijke bijdragen berusten bij de auteurs.

Omslagontwerp: Cees Brake bno, Enschede.

Het omslag is gebaseerd op het schilderij 'Lichaam' van Bas Sebus.

Basisontwerp binnenwerk: Martin Majoor.

De Tijdstroom uitgeverij BV, Postbus 775, 3500 AT Utrecht

Internet: www.tijdstroom.nl

E-mail: info@tijdstroom.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stbl. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp.

Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 5898 260 5

NUR 870

Inhoud

1 Het lichaam verkend

Een zachte machine. Inleiding, Arko Oderwald, Koos Neuvel, Willem van Tilburg	11
Eerste indruk dan de snede, Ingrid van den Oord	15
Het geheim van de koppoter. Lichaam zonder romp, Ignace Schretlen	17
Slaap je, Rinske Kegel	25
Een losgeslagen schip. Het verouderende lichaam, Dorly Deeg	27
Symmetrie, Gerard van Hameren	34

2 Het openbare lichaam

De spiegel van het gemoed. De huid, Henriëtte van der Horst	37
Mijn huid, Arjan Keene	42
Hypochondrisch lijden. Het haar, Arko Oderwald	43
Speelgoedsoldaatjes met een lans. De tepels, Kristien Hemmerechts	47
Rond en erotiserend. De billen, Arko Oderwald	55
In de schaduw van mijn lul. De penis, Ronald Giphart	59
Een struikje. De vagina, Nico Dijkshoorn	67
De ontdekking van een evidentie. De clitoris, Arko Oderwald	69
De kunst en verleidelijkheid van het rechtop be-staan. De voeten, Sjaak van der Geest	73
Wat een amputatie doet. Het been, Jan Kardaun	85
Het been, Anna de Bruyckere	91
Het ontstaan van het zelfbewustzijn. De vingers, Henk Maassen	93

Een zachte machine	6
<hr/>	
Fragiel zwaargewicht. De spieren, Caroline de Pater	103
Het dragen van een last. De schouders, Een literair recept van de Culturele Apotheek	111
Kijken maar niet zien. Het oog, Johan Bouwer	113
De kloof van de muziek. Het oor, Koos Neuvel	121
Wat er in de lucht hangt. De neus, Frits Boer	127
Het medium van de tederheid. De lippen, Koos Neuvel	137
Van zich afbijten. De tanden, Koos Neuvel	143
Het stromen van woorden. De tong, Een literair recept van de Culturele Apotheek	151
Tong, Nicole Teunissen	153
3 Het verborgen lichaam	
De menselijke ontoereikendheid. De hersenen, Koos Neuvel	157
Frontotemporale dementie, Sami Kalai	165
Voor π, Gerard Scharn	166
De onopgemerkte zon van ons bestaan. Het hart, Arko Oderwald	167
Geef nooit het hele hart, J.H. Alberts	179
Adembenemend. De longen, Arko Oderwald	181
De kweekschool van de afweer, smakelijk bereid. De thymus, Jonnie Boer, Ronald Giphart en Arko Oderwald	187
Moe en keelpijn. De schildklier, Ignace Schretlen	193
<i>Maagpijn. De maag, Louis Paul Boon</i>	203
Crise de foie. De lever, Arko Oderwald	207
Het uitspuwen van ergernis. De gal, Een literair recept van de Culturele Apotheek	213
Oneetbaar vlees. De pancreas, Arko Oderwald	215
Uitstappen bij het eindpunt. De darmen, Koos Neuvel	219
Verhuisd, Iduna Paalman	226

Inhoud	7
--------	---

Lijden aan de tijd. De milt, Arko Oderwald	227
Het pijnlijke memento mori van Montaigne. De nieren, Carolien van Bergen	231
Plassen. De blaas, Arko Oderwald	239
Geen feest voor de bok. De prostaat, Wouter van Ewijk en Arko Oderwald	243
Van gemak naar ongemak. De baarmoeder, Arko Oderwald	249
Wonderbaarlijk sterven. De cel, Anne-Fleur van der Meer en Wouter Schrover	253

4 Verbindingen

<i>Het dagboek van het witte bloedlichaampje, Simon Vestdijk</i>	265
Op zoek naar het 'vromaneffect'. Het bloed, Gert J. Peelen	269
De bevende vrouw. De zenuwen, Koos Neuvel	281
Typisch haantjesgedrag. De hormonen, Michiel Hordijk	287
Besproken werken	293
Auteurs en medewerkers	297
Verantwoording	299
Zakenregister	301
Namenregister	305